

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในอีกหลายประเทศที่ประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม หลายประเทศได้มุ่งหาแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อดำรงสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่ชุมชนเมือง ด้วยการแสวงหาพื้นที่สีเขียว และพื้นที่โล่งไว้ในเขตเมือง

ในปัจจุบันเมื่อการเจริญเติบโตทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มมากขึ้น การขยายตัวของเมืองจึงเป็นไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนาพร้อมกันไปหลายๆด้านนั้นมักจะประสบปัญหาที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ อันได้แก่ ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปัญหาความไม่เป็นระเบียบ ปัญหาด้านภูมิทัศน์ของเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การใช้ประโยชน์ที่ดินที่เป็นไปอย่างผสมผสานและซับซ้อนนั้นทำให้พื้นที่สีเขียวถูกคุกคาม ด้วยการปลูกสร้างอาคารบ้านเรือนไปจนถึงโรงงานอุตสาหกรรม ความละเลยเช่นนี้ทำให้เกิดปัญหาตามมาอีกหลายประการได้แก่ การขาดแคลนพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันภายในชุมชน พื้นที่นันทนาการ พื้นที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ พื้นที่ในการออกกำลังกาย ที่กล่าวมานั้นล้วนแล้วแต่ทำให้สุขภาพกายและสุขภาพจิต ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมืองเสื่อมถอยลง ปัญหาที่สำคัญอีกประการคือการขาดแคลนพื้นที่ในการช่วยลดมลพิษทางอากาศ ลดอุณหภูมิที่เพิ่มสูงขึ้น กรองควันพิษและฝุ่นละอองจากการจราจรและจากโรงงานอุตสาหกรรมในบริเวณใกล้เคียง รวมทั้งดูดซับมลพิษทางเสียง ล้วนแต่เป็นปัญหาที่บั่นทอนคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อยู่ในเมืองและนำไปสู่ปัญหาสภาพแวดล้อมของเมืองในที่สุด

ในด้านของประชาชนในเมือง นอกจากจะทำให้มีสถานพักผ่อนหย่อนใจรองรับกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างสุขภาพและพลานามัยรวมทั้งสุขภาพจิตใจที่เบิกบานแจ่มใสแล้วนั้น ยังทำให้มีการใช้พื้นที่ร่วมกันก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ ระหว่างกันของสมาชิกในครอบครัวและสมาชิกในชุมชน สร้างความสามัคคีและความเข้มแข็งภายในชุมชน ในด้านของเมืองการมีพื้นที่สวนสาธารณะในชุมชน นอกจากจะช่วยสร้างอากาศบริสุทธิ์ ลดปัญหาหมอกควันต่างๆ และยังช่วยลดปัญหาการจราจรได้อีกประการหนึ่ง ด้วยวิธีการให้บริการที่ประชาชนสามารถเดินหรือใช้จักรยานในการเดินทางมายังสวนสาธารณะยังเป็นการเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และไม่ต้องแบ่งพื้นที่สวนสาธารณะเป็นพื้นที่จอดรถ จึงทำให้ใช้ประโยชน์พื้นที่ได้อย่างคุ้มค่า เพื่อลดความเสี่ยงของพื้นที่ในการกลายเป็นปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม

ปัจจุบันในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช มีสวนหลายแห่ง ซึ่งแต่ละแห่งประสบปัญหาที่แตกต่างกัน เช่นปัญหาความทรุดโทรมของพื้นที่, ด้านขาดความร่มรื่นของต้นไม้, ด้านขาดการบำรุงรักษาพรรณไม้, ด้านขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวน เป็นต้น

จากการที่ผู้ศึกษาได้มีโอกาสไปทำงานในพื้นที่และได้ใช้บริการสวนสาธารณะของเมือง ได้พบปะพูดคุยกับผู้มาใช้บริการและประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ใกล้เคียง ด้านการจัดการสวนสาธารณะ และกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในสวนฯ รวมทั้งได้ทำการสำรวจสภาพสวนสาธารณะที่มีอยู่ในเขต เทศบาลนครฯ จึงทำให้ทราบถึงกิจกรรม,ความต้องการการใช้สวนฯ ปัญหาที่พบภายในสวนฯ, ข้อคิดเห็นของประชาชนด้านการพัฒนาสวนสาธารณะ จึงเป็นประเด็นที่ทำให้ผู้ศึกษาเกิดความสนใจ ที่จะปรับปรุงพื้นที่สวนสาธารณะดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพในการรองรับผู้มาใช้บริการได้มากยิ่งขึ้น สวนสาธารณะที่ได้รับการปรับปรุงอย่างเหมาะสมนอกจากจะทำให้ประชาชนมีพื้นที่ในการพักผ่อน หย่อนใจแล้วนั้นยังสามารถช่วยลดปัญหาสภาพแวดล้อมของเมืองได้อีกด้วย

1.2 ประเด็นปัญหาในการศึกษา

1.2.1 พฤติกรรม ความต้องการ ความพึงพอใจด้านสวนสาธารณะของประชาชน ในเขต เทศบาลนครนครศรีธรรมราช

1.2.2 ลักษณะของสวนสาธารณะในปัจจุบัน และสภาพปัญหาภายในสวนสาธารณะ ด้านความทรุดโทรมของพื้นที่ ด้านขาดความร่มรื่นของต้นไม้ ด้านขาดการบำรุงรักษาพรรณไม้ ด้านขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวน ฯลฯ

1.2.3 ลักษณะสวนสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.3.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้มาใช้พื้นที่สวนสาธารณะ และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การมาใช้สวนสาธารณะในเขตเทศบาลนคร นครศรีธรรมราช

1.3.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจ และปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้มาใช้สวนสาธารณะ ในเขตเทศบาลทางด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของสวน

1.3.3 เพื่อศึกษาลักษณะของสวนสาธารณะที่มีอยู่ในปัจจุบัน

1.3.4 เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนคร นครศรีธรรมราช

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ขอบเขตทางด้านพื้นที่ และขอบเขต ทางด้านเนื้อหา และด้านแนวความคิดที่เกี่ยวข้องในการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตทางด้านพื้นที่

การศึกษานี้ทำการศึกษาสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนคร นครศรีธรรมราช ปัจจุบันมีส่วนห่อม และสวนสาธารณะในพื้นที่ ทั้งหมด 8 แห่ง จัดเป็นสวนสาธารณะ 3 แห่ง ได้แก่ สวนสาธารณะ สนามหน้าเมือง สวนสุขภาพริมคลองหน้าเมือง สวนศรีธรรมโศกราชและสวนห่อม 5 แห่ง ได้แก่ สวนศาลาประดู่หัก สวนห่อมพระเงิน (เจดีย์ยักษ์) สวนห่อมหอนาฬิกา สวนห่อม น้ำพุ สวนห่อมสะพานรามศรี ซึ่งทั้งหมดนี้มีขนาดของพื้นที่ และกิจกรรมภายในสวนแตกต่างกันไป

ในการพิจารณาเลือกพื้นที่ศึกษานี้ ได้พิจารณาเลือกสวนสาธารณะทั้ง 3 แห่ง เนื่องจากพื้นที่สวนมีขนาดใหญ่ มีลักษณะเฉพาะตัว และสามารถรองรับผู้มาใช้บริการและกิจกรรมที่หลากหลายกว่าพื้นที่สวนแห่งอื่นๆ ซึ่งเป็นสวนขนาดเล็กเป็นส่วนช่วยเพิ่มความสวยงามให้แก่สถานที่และภูมิทัศน์เมือง

พื้นที่ศึกษา ได้แก่ สวนสาธารณะทั้ง 3 แห่ง ในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช คือ สวนสาธารณะสนามหน้าเมือง สวนสุขภาพริมคลองหน้าเมือง และสวนศรีธรรมโศกราช โดยรายละเอียดของพื้นที่ศึกษาได้แสดงไว้ในรูปที่ 1.1 และ 1.2

1.4.2 ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

เนื้อหาของการศึกษาปรับปรุงสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชนี้ ต้องศึกษาด้านกายภาพของสวนสาธารณะเพื่อทราบถึงสภาพปัจจุบัน ศึกษาพฤติกรรม ความพึงพอใจ ความต้องการสวนสาธารณะของประชาชนในชุมชน และศึกษานโยบายทางภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีความสอดคล้องกับนโยบายหลัก ได้แบ่งขอบเขตเนื้อหาเป็น 3 ส่วนดังนี้

1.4.2.1 ด้านพฤติกรรม ความพึงพอใจ ความต้องการสวนสาธารณะของประชาชน โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถาม เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะที่เหมาะสม และตอบสนองความต้องการของชุมชน

1.4.2.2 ด้านลักษณะกายภาพของสวนสาธารณะทั้ง 3 แห่ง เพื่อศึกษาสภาพของสวนฯ ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นภายในสวนฯ เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาสวนสาธารณะให้มีประสิทธิภาพในการรองรับการให้บริการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

1.4.2.3 ด้านนโยบายทางภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้แก่ แผนพัฒนาเทศบาล 5 ปี (พ.ศ.2545-2549) วัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาสังคมแผนงานหลักส่งเสริมสวัสดิการสังคม และนันทนาการ, แผนพัฒนาสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แผนงานหลักบำบัดและฟื้นฟูทรัพยากรสิ่งแวดล้อมโดยการปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง และโครงการปรับปรุงสวนสาธารณะ และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนางานการบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช (พ.ศ.2548-2551) ด้านกีฬา และนันทนาการ , ด้านเคหะ และชุมชน

1.4.2.4 ด้านแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา แบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ แนวความคิดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน, แนวความคิดเกี่ยวกับภูมิทัศน์ของเมือง, แนวความคิดเกี่ยวกับความหมายและลักษณะของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ, แนวความคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะ และการพักผ่อนหย่อนใจ, แนวความคิดเกี่ยวกับประเภทสวนสาธารณะ, แนวความคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการนันทนาการ, แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะ

โดยแนวความคิดเหล่านี้มีความสำคัญในด้านข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

1.5 วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ข้อมูล และเสนอแนะ ดังนี้

1.5.1 เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยการสำรวจ สอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ และการตอบแบบสอบถาม ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ นโยบายที่เกี่ยวกับการพัฒนาสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ทัศนคติและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เอกสารต่างๆ

1.5.2 วิเคราะห์ปัญหาศักยภาพพื้นที่สวนสาธารณะในปัจจุบัน ความต้องการ ความพึงพอใจของประชาชน และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนที่เหมาะสมกับสภาพสวนสาธารณะนั้นๆ

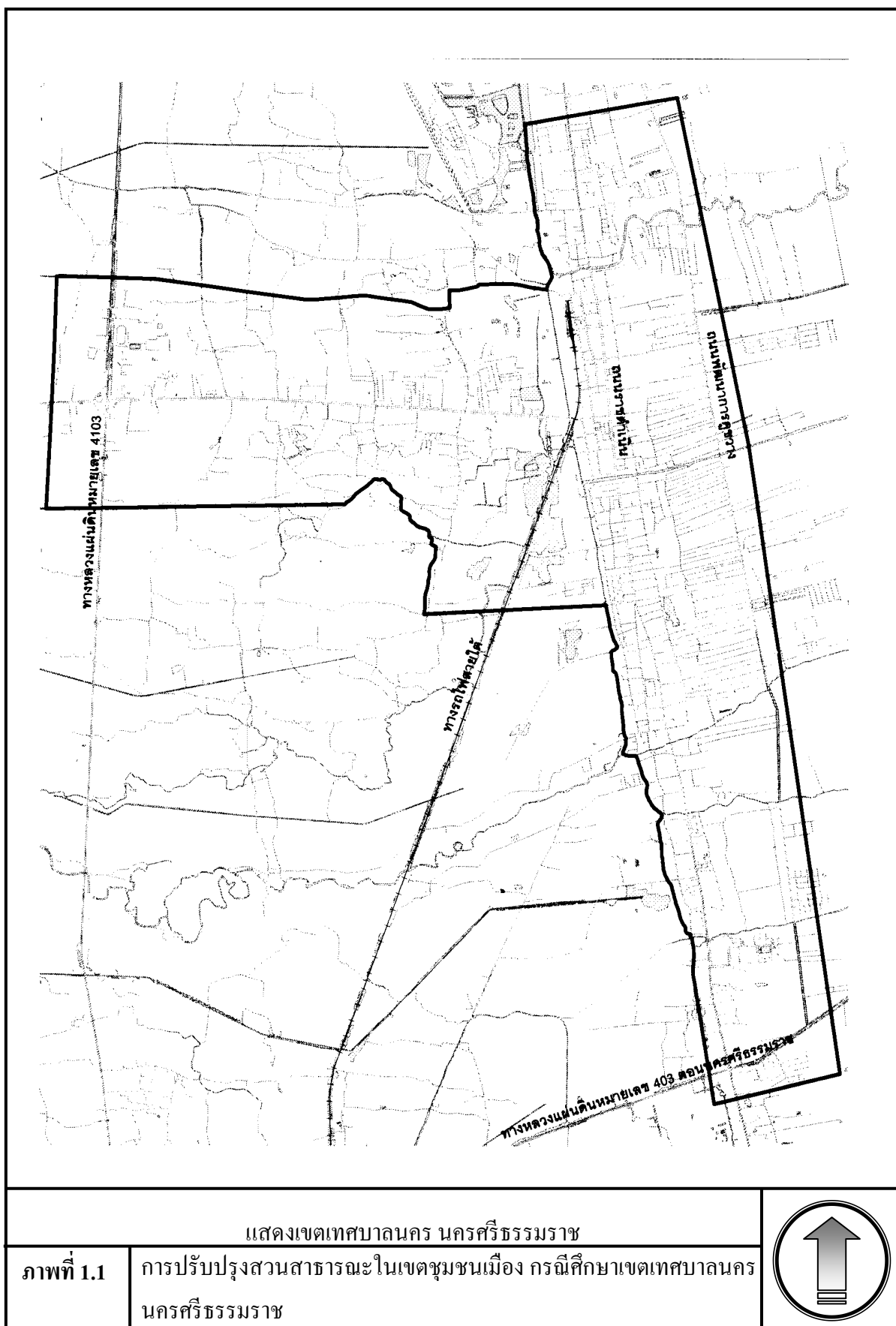
1.5.3 สรุปผลและเสนอแนะการปรับปรุงสวนสาธารณะให้มีประสิทธิภาพในการรองรับกิจกรรมของผู้มาใช้บริการสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

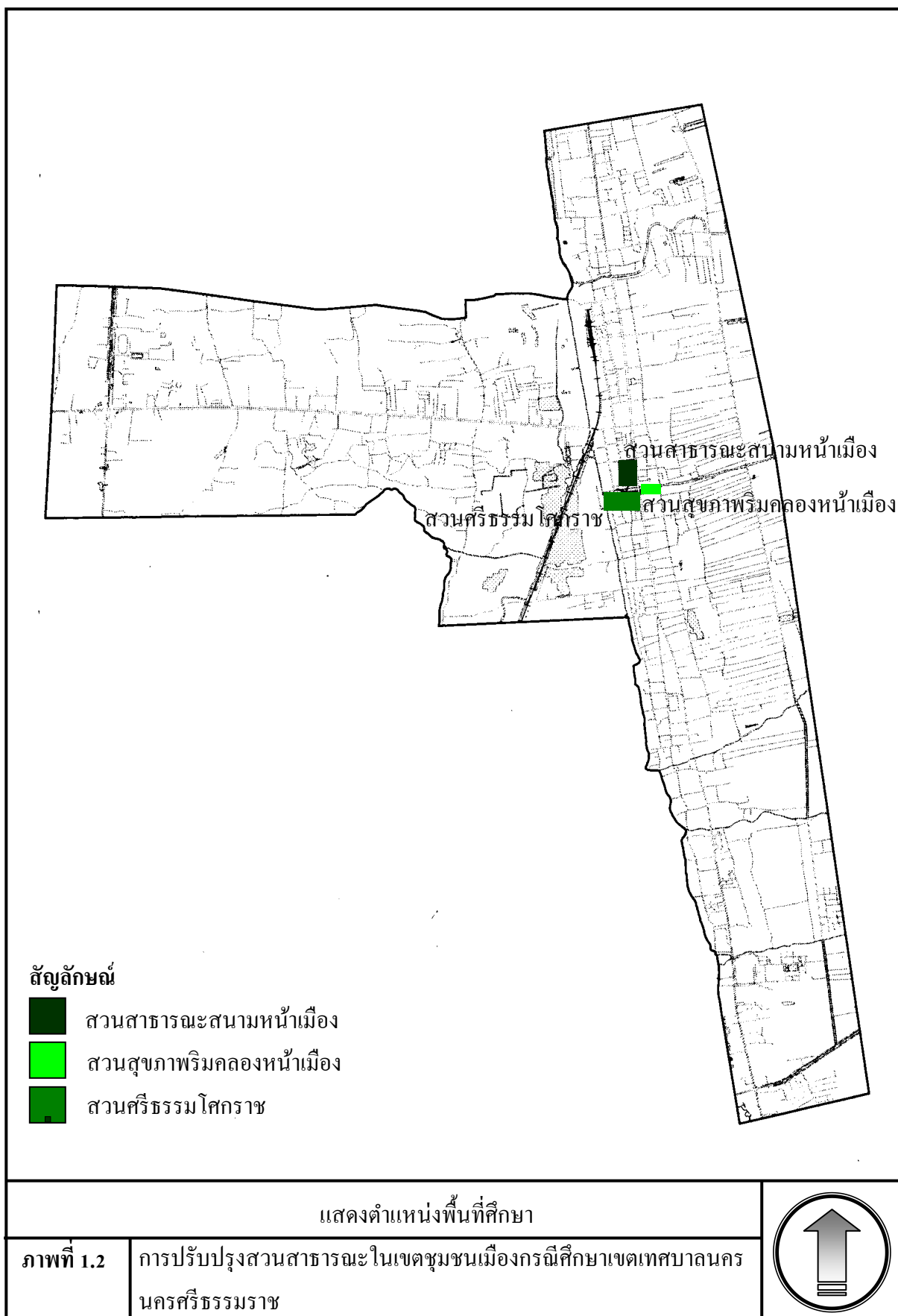
1.6.1 ผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชน ในด้านพฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะ ระดับความพึงพอใจ และปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้มาใช้สวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

1.6.2 ผลการศึกษาลักษณะปัญหาทางกายภาพของสวนสาธารณะ ในด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านการให้บริการของสวนสาธารณะ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

1.6.3 ผลการศึกษาทั้งหมดสามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาสวนสาธารณะอื่นๆ ในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชหรือพื้นที่สวนสาธารณะอื่นๆ ต่อไป

ที่มา: เทศบาลนครนครศรีธรรมราช ปี 2545

ที่มา : เทศบาลนครนครศรีธรรมราช ปี 2545